

Folium.

III

stamēio fieret oñdit dñs dicēs in ero. ad
moysen **S**ume pmitias. i. pēōsa queq3
a iplo israel. s3 ab eo tāū qui vltro obtu-
lerit auz et argēū et es. iacinctuz et pur-
purā coccūq3 bis tinctuz. i. setā iacincti
et purpurei et coccinei coloris et bissini
qd ē gen^o lini egiptiaci molle et cādūz
pilosq3 capraz et pelles arietuz rubrica-
tas q3 partibicas dicim⁹ q3 partib sic co-
lorari eas excogitauerūt. et pelles iacin-
ctineas et ligna sethin **E**st aut sethin no-
men mōtis et regionis et arboris q ē silis
albe spine in folijs. et ē leuissimū lignuz
et iputribile et incremabile. oleū q3 ad lu-
minaria. et aromata in vnguēta et ibimi-
ama boni odoris. et lapides onichinos
ita q sardonices et gēmas sanctuariuz
faciāt mibi. vt habitē in medio eoruz. ne
sit eis labor recurrere ad mōrē hūc. **N**ec
plene magister in hystorijs psequitur sup
exo. **D**ispositō at ecclē material moduz
hūani corpis tenz **C**ancell⁹ siue loc⁹ vbi
altare ē caput repñtat. crux ex vtraq3 pte
brachia et man⁹. reliq ps ab occidere qd
qd corpis supesse videt sacrificiū altaris
vota significat cordis **S**ed fm rich. de scō
victore dispositō ecclē triplicē statū in ec-
clesia saluādoz significat. factuariuz ei sig-
ficat ordinē vginū. chor⁹ pñētū. corp⁹
piugatoz **S**urict⁹ ē enī sanctuariuz q3
chor⁹. et chor⁹ q3 corp⁹. q3 pauiiores sūt
vgines q3 pñētes et isti q3 piugati **S**a-
cratioz q3 ē loc⁹ factuarij q3 chor⁹. et cho-
rus q3 corp⁹. q3 dignior ē ordo vginū q3
pñētū. et illoz q3 piugatoruz **A**dbuc
ecclē ex qtuor parietib⁹. i. ex doctrina q3
tuor euāgelistay lōga lataq3 surgit in al-
tū. i. in alia vīuū. lōgitudō cui⁹ lōgani-
mitas ē. q patient aduersa tolerat donec
ad patriaz pueniat. latitudo caritas ē. q
dilatatoe mētis aīcos in deo et īmicos

diligit. ppi deū. altitudo vō spes ē futu-
re retributōis. q plpera et aduersa ptem-
nit. donec videat bona dñi in tīra viueti-
uz. **R**urs⁹ in tēplo dī seu grīe ē fūdamen-
tū fides. q ē de re nō vīsa. tectuz caritas q
opit mltitudiez peccatoz. hostiū obediē-
tia de q dñs inqt. **S**i vis ītrare in vitaz
sua mādāta. pauimētū hūilitas. de quo
ps. **A**dbesit pauimēto aīa mea. quattu-
or literales parietes sūt qtuor pñcipales
vīutes. iusticia. fortitudo. prudētia. et tē-
panna. **N**ec sunt in apoc. qtuor latera ci-
uitatis eq̄lia. fenestre sunt hospitalitas
cū hilaritate et mīa cū largitate **D**e hac
domo dñs ait. **V**eniet⁹ ad eū et mansi-
onē apd eū faciem⁹ **Q**uedaz tñ ecclē in
modū crucis formant ad notādum nos
mūdo crucifigi. seu crucifixuz seq debere
iuxta illd **Q**ui vult venire p me abnegz
semetipz et tollat crucē suā et sequat me
Nonulle etiā in modū circuli rotundi
formāt q significāt ecclē dilatata esse p cir-
culū orbis **U**n illd **E**t in fines or. ter. v.
eorz **S**eu q de circulo orbis pueniet⁹
ad circulū corone emittat **S**ane chor⁹
clericoz ē plensio cātantiū. vlt mltitudo
in sacris collecta **D**icit⁹ ē at chor⁹ a cho-
rea vel corona. olī. n. in modū corone cir-
cū aras stabāt et ita psalmos pcorrit cō-
cinebat **S**3 flauian⁹ et theodo⁹ alēnati
psallere pstituerūt edocti ab ignatō. q su-
per h⁹ fuit diuinit⁹ edoct⁹ **D**uo g⁹ cho-
ri psallētū dñgnāt āgelos et spūs iusto-
rū qī recipca volūate laudantū et se ad
bonā opatōz iūicē exhortantū **A**lij choz
dixerūt a pcorria q in caritate pñstīr. q3
q caritates n h3 puenient cātare n pñ. qd
āt chor⁹ ille significet et qre in illo maiores
sedēt et potiores. dicit in q̄rta pte sub in-
troitu et sub ti. d accessu pō. ad al. et nota
q cū vn⁹ cātāt dō grece monodia. latine

ticiniū. cū vō duo cātant biciniū appella-
tur. cū multi chor? **E**xedra ē absida siue
volta qdā septa modiciū a tēplo. vñ pa-
latio sic dicta qz extra geret muro. grece
ārsidon vocat. 7 significat fīdles laicos
xpo et eccle iherentes. **T**ripte siue spe-
cus subtraneē. q in qbusdā sūt ecclesys
sunt heremite cultores siqdez secretoris
vite **T**riū eccleie significat xp̄s p quē in
celeste hierusalē p̄z ingressus. qd 7 por-
ticus dī. sic dicta a porta vel q sit apta.
Turres eccleie p̄dicatores sunt et plati ec-
clesie q sunt munimen et dēfensio ei? **U**n
sp̄sus ad sponsaz in cāncis amoris sic
loquit **C**ollū tuū sicut curris dauid edi-
ficata cū ppugnaculis **D**umaculū turris
vitā vel mentē plati q ad alta tēdit rep-
sentat. **G**allus sup ecclesiaz posīt? p̄dica-
tores designat **G**allus enī p̄fide noctis
pungit horas ei? cātū diuidit. dormien-
tes excitat. diez a p̄pinqūates p̄cūnit. s3
pri? seip̄s alaz v̄bere ad cantādū excitat
Hec singula misterio nō carēt **H**or enī
ē hoc seculū. dormiētes sunt hui? noctis
in peccatis iacētes **G**allus p̄dicatores
q distincte p̄dicāt et dormiētes excitant.
vt abiiciāt opa tenebray clamātes. **U**e
dormiētib? exurge qui dormis. **L**ucem
fuitaz p̄nūciāt. dū diē iudicij et fuitaz glo-
riā p̄dicāt. et prudenti aīq3 alijs v̄tutes
p̄dicēt se a somno p̄cū excitātes corpus
suū castigāt. vñ aptius **C**astigo corp? me-
uz zc. **H**i etiā sicut et gallus p̄ ventuz se
vertūt. qñ icrepando 7 arguēdo p̄ rebel-
les foritē resistunt. ne lupo veniente fugis
se arguant **V**irga ferrea in qua gall? se-
det rectū rep̄ntat p̄dicātis fmonē vt nō
loquat ex spū hoīs s3 dei iuxta illud **S**i
qs loquit qī sermones dei zc. **Q**d vero
v̄ga ip̄a ē supra crucē seu sumitatē eccleie
posita innuit fmonē scripturay p̄suma

tū et p̄firmatū ēē **U**n dñs in passiōe ait
Cōsummatū ē et titul? ei? sup eū idelibi
lit scriptus ē **T**olus. i. sumitas tēpli emi-
nens et rotūda. sup quē crux ponit. pp̄e
sui rotūditatē significat q3 p̄fecte et inui-
late catholica fides p̄dicāda sit et tenen-
da **Q**uā nisi qsq3 integrā inuiolatāq3 ser-
uauerit. absq3 dubio in eternū p̄bit **F**e-
nestre eccleie vitree sunt scripture diuie
q ventū et pluuiā repellūt. i. nociua p̄bi-
bent. et dū claritatē veri solis. i. dei in ec-
clesiā. i. in corda fidelū trāsmittūt inba-
bitātes illumināt **D**e int? latiores sunt
qz mysticus sensus amplior ē et p̄cellit li-
teralē **I**te p fenestras qzq3 sens? corpis
significāt. q extra stricti ēē dñt. ne vanita-
tes hauriāt et int? patere ad bona sp̄ia
lia liberi? capiēda **D**ex cancellos vero
q sūt aī fenestras p̄phetas vel alios do-
ctores obscuros itelligim? eccleie militan-
tis. in qbus ob duo caritatis p̄cepta. qñ
q3 duo colūne duplicant f̄m qd et apli
bini ad p̄dicandū mittunt **O**stū eccleie
ē xp̄s **U**n in euāgelio **E**go sūz ostū dī.
dñs **A**postoli etiā porte eius sunt **D**i-
ctū est āt ostū ab obsistēdo his qui foris
sunt. vel ab oñdendo adiūt. **V**alua vō
dī a voluēdo **P**orta a portādo qz p eā
portant quecūq3 offerunt **C**olūne vō
ecclesie ep̄i et doctores sunt. que tēplum
dei p doctrinā sicut et euāgeliste thronū
dī sp̄ualitē sustinēt. hi nēpe p sonoritāte
diuini eloquij argētee colūne dicūt. iux-
ta illd i cāncis cāncor **C**olūnas fecit a-
gēteas **U**n et moyses in ingressu taber-
naculi posuit qnq3 colūnas 7 aī oracu-
lū. i. sancta sanctorū. i. qd exponet i. vi.
pte sub ti. de tpe aduentus **L**icet āt colū-
ne plures sint. tñ septē ēē dicunt. iuxta il-
lud **S**apīa edificauit sibi domū. et exci-
dit colūnas. vij. qñā ip̄i ēē dñt septifor-

mi grā spūscī repleti zc. **Jacob** enī 7 10:
bānes ut ait apls videbāt colūne **Basē**
colūnaz sūt aplī epī vniuersalis ecclē
machinā suppozātes **Capita** colūnarū
sūt mētes epōz 7 doctoz. sicut enī capita
mēbra sic mēte vba nrā dirigunt 7 opa.
Capitella qz sūt vba sacre scripture qz
meditātoī subdimur 7 obseruāne **Pa**
uimētū ecclē ē fidei nrē fūdamētū **In** ec
clesia vō spūali pauimētū sūt pauperes
xpī. s. pauperes spū q se in oīb⁹ humiliāt. q
re ppē hūilitatē pauimēto assimilāt. rur
sus pauimētū qd pedib⁹ calcāt vulg⁹ est
cui⁹ laboribus ecclā sustentat **Trabes** q
domū pūgūt sunt pncipes secti vel pdi
catores q ecclē muniūt vnitates **Di** vbo
illi facto **Reclinato** in ecclia signant
pēplatiuos qb⁹ de⁹ sine offensa qescit.
q qz summā diuinitatē et eēne vite clarī
tates pēplāt auro ppanē **Uñ** in cāticis
dī **Reclinato** in fecit aureū **Tigna** in ec
clesia sūt pdicatores q eā spūaliter suble
uāt **Laqaria** siue celature sūt pdicatores
q eā ornāt vel roborāt. de qb⁹ qz p vicia
n putrescūt spōsa glāt in eis dē canē. dicēs
Tigna domoz nrāz cedrina. laqaria ci
pssina. de⁹ ei ecclāz sibi pstruit vniū ex
lapidib⁹ 7 lignis iputribilib⁹ iuxta illd.
ferculū sibi fecit rex salomon de lignis li
bani. i. xp̄s de scīs castitate cādītatis. de
b⁹ aliē sub ti. de picturis dicēs **Cācell**⁹. i.
caput ecclē humilior reliq⁹ corpe ecclē. mi
sticat qnta hūilitas dbeat eē in clero seu
plato iuxta illd **Quāta** maior es humi
lia te in oīb⁹ **Cācelli** vō qb⁹ altare a cho
ro diuidit separat⁹ celestīū significat a terre
nis. de cācello seu pibulo choz circūeun
te dicēs sub ti. de pictis **Strall**⁹ ad seden
dū in choro designat q aliqui corpe⁹ recre
andū ē qz q caret alēna requie durabile
nē. **Pulpitū** in ecclā ē vita pfectoz. 7 dī

qī publicū siue in publico loco pstitutū.
Nepe legit. ij. palip. vi. q salomō fecit ba
sim eneam ponēs euz in medio basilice.
stetitqz sup eā. et extendēs manū suā lo
qbat iplo dei **Eforas** qz fecit gōū ligneū
ad loquēdū. in q stās sup vniuersū po
pulū eminebit **Analogiū** etiā dī qz in ea
vbu dei legit et enūciat. logos ei grece ver
bū vel ratō dī. qd dī etiā ābo ab ambien
do qz intrātē ābit 7 cingit. de q in qrtā p
te sub ti. de euāgelio dicēs **Horologiū** p
qd hore legūt. i. colligunt significat diligen
tiā quā sacerdotes in dicēdis canonicis
hore debito tpe habere dnt. iuxta illud.
Septies in die laudē dixi tibi **Regule** te
cti q imbrē a domo repellūt sūt milites q
ecclāz a paganis et ab hostibus ptegunt
Codee qz exēplar a templo sumit salo.
sūt vie muris inuolute latēnt. pqs ar
chana cogitōnū singuloz accipim⁹. qf
soli q ad celestia gdiunt agnoscunt. de g
dib⁹ p qz ad altare ascēdit in se. ti. dicēs.
Sacrariū siue locus in q sacra reponūt
siue in q sacerdos sacras vestes induit.
vitz sacratissime marie significat. in q xp̄s
se sacra veste carnis vestiuit **Sacerdos**
a loco in q vestes induit ad publicū pce
dit. qz xp̄s ex vtero vginis pcedēs in mā
dum venit **Locus** episcobi in ecclesia al
tior est sicut in secūda tractatu de episco
po dicēs **Prope** altare etiam quod cris
tum significat collocatur piscina seu la
uacrum. id est cristi misericordia. in qua
manus lauant ad norandum q in bap
tismo 7 penitentiam que per illam signifi
cantur a peccatorum sordibus diluimur
quod a veteri testamento tacitū est. **Les**
gitur enim in **Exodo**. xxx. 7 xl. q moyses
fecit labium eneam cum basi sua in ta
bernaculo. in quo sacerdos aaron et
filij lauarentur accessuri ad altare ut in

Liber

eo offerret timiama **L**umē qđ in ecclā ac
cēdit xpm significat iuxta illd Ego suz lux
mūdi Et iohānes erat lux vā zc. Vel lu/
minaria ecclē significant aplos et ceteros
doctores qz doctrina fulget ecclia vt sol
z luna. de qb⁹ dñs ait Nos estis lux mū
di. i. bonoz opm exēpla And ipē admo
nēs eos ait **L**uceat lux vrā corā hoibus
Illuminatāt ecclā ex pcepto dñi **U**n in
exo. xxvij. legit. **P**recipe filiis aaron vt
offerāt oleū de arborib⁹ oliuaz purissi/
mū vt ardat lucerna sp in tabernaclo te
stimonij. d qm in sc. pte sub tractu d accolito
di. **F**ecit qz moyses lucernas septē q sūt
septē dona spūsci. q in nocte b⁹ seclī tene
bras nrē cecitatis illustrāt. q sup cādelas
bra ponunt qz reqeunt supra xpz spūs sa
piēne et intellect⁹. spūs plūz z fortitudis
spūs scie et pietatis. z spūs timoris dñi.
qb⁹ pdicauit capitiuis indulgētiā. **P**lu
ralitas in ecclia lucernaz pluralitate de
figt in fidelib⁹ grāz **C**ruz triūphalis in
plurib⁹ locis in medio ecclē ponit ad no
tand q de medio corde redēptōre nostz
diligim⁹. q iuxta salomonē corp⁹ suum
media caritate pstrauit ppē filias hūm
z vtoēs signū victorie vidētes dicāt. aue
sal⁹ tot⁹ seclī. arbor salutifera. z ne vnqz
in nobis dilectō dei obliuioni tradatur.
q vt seruū redimeret tradidit vnicūz fili
um sz crucifixū imitemur **C**ruz at in altū
dirigit p qđ xpi victoria designat de hoc
dicet vbi de ecclie psecratōe agēt **Q**uare
ecclā intus z nō extra omēs sub tractatu
de picturis dicet **C**lastrū sicut ait licar/
dus ep̄s cremoneñ. imitrali ab excub⁹ ja
z custodijs leuitaz circa tabernaculum
vel ab atrio sacerdotū. vel a porticu salo
monis ad tēplū sumpsit exordū **P**rece
pit enī dñs moysi ne leuitas cu3 plebeia
militudie numeraret sz pstitueret eos su

Primus

per tabernaculū testimonij ad portādū
z custodiēdū. ppē qđ dñi pceptū dū diui
na pagūt mitteria clerici dñt in ecclā sta
re a laicis segregati **U**n statuit pclum
magnum. q ps illa q cancellis diuidit ab
altari psallētib⁹ tātū pateat clericis **P**or
ro sic tēplū triūphātē desigēt eccliam. sic
claustz celestē significat paradysum. vbi erit
cor vnū et i⁹ de in dei dilectōe et volūtate.
vbi oīa pmutē possidebunt. qz q qđ mi
n⁹ hēbit in se in alio se gaudebit brē. qā
de⁹ erit oīa in oīb⁹ **I**oqz regulares vna/
nimit in claustro degētes ad fuitiūz dei
surgūt et seclaria relinquētes in oīb⁹ vi
tam pmutē ducunt **D**iuersitas at offici
naz et officiorū in claustro. diuersitas ē
mātionū cū diuersitate pmoiz in regno.
Quoniā in domo patris mei māiones
mlte sunt d. dñs **P**oralit vō claustruz
ē aīe pēplaiō. vbi se recipit du3 a turba
cogitāōnū carnaliū sepat z sola celestia
meditat **I**n hoc claustro sunt qtuor late
ra. s. pēptus sui. pēpt⁹ mūdi. amor pri/
mi. z amor dei **U**nūqđqz at lat⁹ suū ha
bet ordinez colūnaz **C**ōrēpt⁹ sui bz men
tis humilitatōez. carnis afflictōez. būilez
sermonē et filia. basis oīm colūnaz ē pa
tientia **I**n hoc claustro diuersitas offici
narum est diuersitas virtutum. **C**apitu
lum est cordis secretum. de hoc tamē ali
ter dicitur in quinta pte sub ti. de prima
Refectorium dilectio sancte meditātōis
Cellarium sacra scriptura **D**ormitorū
munda conscientia **P**ratorūz vita im
maculata **P**rius arborum et herbarūz
congeries virtutum **P**uteus aquarūz
viuentium irrigatio donorum. que hic
sunt mitigant z in futuro penitus extin
guent **S**edes autem episcopalis que iux
ta beati **P**etri dispositionem sunt in
singulis ciuitatibus antiqui cōsecrate

put di. i. pbe. scde pris. n. i. memoriaz p fel
loz sz ad honore aploz ac martiz. z pci
pue bte marie vginis retez duoio dedi
cavit Cetex io in eccla puenim? vt ibi o
lictoz venia postulem? z diuinis laudi
bus insistamus. vt di. in pbe. v. pris. z vt
ibi bona siue mala iudicia audiam? z di
pgoez discam? et accipiam? z vt dñicu
corp? ibi mādūcem? In puētū ecclē mu
lieres z viri seorsum habuāt. qd fm be
dam a veteri psuetudie accipim? z inde
fuit q maria et ioseph puez derelinqrūt
qmā alē illū quē secū n̄ cernebat cuz alte
ra eē putabat Causa at diuisiōis ē qz ca
ro viri et mulieris si ppi? accesserint ad
libidinē accēdunt. An cū ibi pctā dflere
deām? necesse ē tūc eoz fomēta z dilectas
iōes carnales vitari. Asculi at in au
strali. femie at in boreali siue i aqlonari
pte manēt vt oñdat firmiores scōs obe
re stare pira maiores b? seclī rēptatōes.
Infirmitates vō pira minores leu forō
res firmioresq; sexū in aptiori loco p siste
re debere. qmā fm aplm. Fidelis ē de? q
nō patiet vos temptari supra id qd po
testis sustinere. Ad b? etiā pūnet q iobā
nes vidit angelū forte q posuit suū pedē
derex sup mare. nā et fortiora mēbra ma
iorib? pichs opponunt. Scdm alios vō
viri in pte anteriori. mulieres in posteri
ori manēt. qz vir caput ē mulieris iōqz
dux ei? Mulier qz velata capite eē obet
i eccla. qz nō ē imago dei z qz p illā puari
catō inchoata ē. iōqz in eccla ppi? reuerē
tiā sacerdotis qē xpi vicari? corā eo tan
qz corā iudice ppi? reat? origine beat ca
put velatū nō libez. nec ppi? eādē reuerē
tiā habeat piatē loquēdi in eccla corā eo
Oliāt viri et mulieres comā sibi nutrie
tes assiste bāt in eccla nudo capite crini
b? gloriātes qd in honestū erat Quallo

cu. o in eccla bñda sit apls oñdit dicens
Loquētes vobismetipis in psalmis z bi
nis et cāticis spūalib? An ibi a vrbis su
pfluis abstinedū ē iuxta illd cris. In au
lam regiaz ingressurus bitu z in cellu te
pponas. angeli ei dñi assunt. qz dom? di
plena ē vītib? incorporeis. Et dñs ad
moysen et angel? ad iosue Colue calci
amētū de pedib? tuis locus enis in quo
stas scūs ē. Ultimo notādū q eccla cōse
crata reos sangnis ad se pfugientes q in
illa vel pira illā nō derelinqrunt defen
dit. ne vitā pdāt aut mēba And legi q
ioab in tabernacū fugit. z cornu altaris
apprehēdit. Idē etiā pūlegiū bz nō cōse
crata in q diuina officia celebrāt. Corp?
at xpi a talib? sumptū eos nō defēdit nec
pfug ētes ad illd. tū qz illd pūlegium ec
clesie pcessuz ē qre nō est ad alia pizabē
dum tū qz illd ē cib? aīe nō corpis. And
aīas liberat et nō corp? Ecclē trib? d cau
sis de loco ad locum mutantur Primo
propter necessitatem persecutorum. Se
cundo propter difficultatem locorū pu
ta propter aeris intemperiem. Tercō cū
malorum societate grauantur. et tūc cuz
psilio pape vel episcobi Quare ecclesiā
ingrediens signo crucis se muniuit dice
tur in pbenio. v. pns.

De altari.

Altare in ecclesia
ppier iria fit put sub ei? dedi
catōe dicet Sciēd at ē q noe p m? deind
ysaac abraā et iacob altaria edificasse le
gūt q n̄ aliud qz lapides erecti intelligunt
sup qs sacrificia mactabāt q supposito ig
ne cremabant. Moyses etiā fecit altare
de lignis sethin. z idem altare thumama
tis quod vestiuit auro purissimo put le
gitur Exo. xxv. et. xxvij. et. xxix. capitulo.